

Eriarvoistava kieli ja köyhyys

Kieli ja syrjäytyminen
8.2.2019

Anna-Maria Isola

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Osallisuus on sitä, että ihminen kuuluu merkityksellisenä osana johonkin kokonaisuuteen. Hän tulee kuulluksi itsenään ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin.

- *Osallisuus on suhde tarpeiden ja resurssien välillä, joka muotoutuu*
- *yksilöllisesti sosiaalisen alueella, esimerkiksi*
  - Kielessä
  - Yhteisissä merkityksissä
  - Uskomuksissa
  - Tuntemuksissa

Ymmärtämisen vaikeus

Ymmärtämisen vaikeus

- Vieras kieli, oudot käsitteet → ei ymmärretä, mitä päätökset tarkoittavat, tai että miksi ne ovat esimerkiksi hakijan kannalta kielteisiä → **jos asiat eivät ole ymmärrettäviä, elämä ei ole hallittavissa ja ennakoitavissa** eikä silloin osata myös hakea oikaisua epäoikeudenmukaisiin asioihin
- Harrastus, ammatti- tai virkakielen substantivoituneet kiteytymät + valtasuhteet → ymmärtäminen voi olla niin vaikeaa, ettei välttämättä edes osata ja uskalleta kysyä selventäviä jatkokysymyksiä
- Ymmärtämisen vaikeus koskettaa erityisesti esimerkiksi lapsia, vanhuksia, kehitysvammaisia, vähemmistöjen edustajia, vieraskielisiä tai ihan ketä tahansa, joka liikkuu itselleen vieraassa kulttuurisessa ja sosiaalisessa maastossa

Sanoittamisen vaikeus

- Jos ei ole / ei anneta tilaa tai uskallusta sanoittaa kokemustaan, ei kuulu yhteiskunnassa (ei esimerkiksi osaa puolustaa oikeuksiaan, hakea apua tai vaatia resursseja) → voi johtaa siihen, ettei koe kuuluvansa yhteiskuntaan
- Miranda Fricker: 1970-luvulla ei ollut käsitettä naisten kokemalle seksuaaliselle häirinnälle
- Nancy Fraser: Keiden ääni kuulu yhteiskunnassa? Keiden kokemuksille annetaan tila kuulua? Kenellä on valta määritellä asioita ja ilmiöitä?
- Sanoittamisen vaikeuksia: joistakin kulttuuritaustoista tulevilla ei ole mielenterveyden käsitettä; sosiaalisiiin pelkoihin ja häpeään liittyy hiljaisuutta; henkinen väkivalta voi olla lapselle vaikea sanoittaa; pitkäaikaistyöttömät pysyvät usein hiljaa työttömyyteen liitettyjen stereotyyppien takia; joissakin kulttuureissa ei tunneta masennusta

...sen elämän niinku vyyhdin aikana niin tota ... Ehkä tietenkun niinkun, niinku ne vuodet mitä niinku ... itekseen sai lasten kans mennä ja näin. Niin tota ... Se oli vienyt mut jonkunlaiseen tämmöseen niin sanottuun masennukseen. (...) Ja ja. Mä en tienny sitä ensinnäkään että mä niinku kärsin minkäänlaisesta semmosesta olotilasta. Mulle todettiin sitte hyvin pitkältä ajalta ... joku depressio. (...) Semmone niinku tosi ... niinku, niinku tosi paha. (...) Ja tota ... mul oli tässä naapuri joka ... se sano aina mulle että hän epäilee. Mut en mä tienny että mitä se tarkoittaa se, koska en mä ollut sitä semmosta koskaan niinku kuullu. (...) Sit lääkäri kerto että mistä on kysymys kun on ... masentunut. (...) Ehkä se on jo se sisäinen tiiätkö sellainen jo lapsuudessa jo kasvatetaan että täytyy ja pitää jaksaa, kestää ja osata... Kätkee myös niinku kaikki paha olo ja semmonen vaikeus mmm... Elikkä siinä kasvaa varmaan sitte tää ... sellanen ... kuori. (Haastatteluote Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä II -aineistosta)

Kuulumisen vaikeus

- Vaikka ymmärtäisi ja vaikka olisi sanat kokemukselle, osa ihmisistä voidaan työntää nurkkaan. Heidät voidaan ymmärtää tarkoituksellisesti väärin tai heidät ohitetaan. He eivät tule kuulluksi
- Kieli on valtasuhde. Sitä käytetään myös aktiiviseen syrjäyttämiseen. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa näkyy, että jos ihminen ei osaa kielioppia, hänelle osoitetaan, ettei häntä siksi tarvitse kuunnella
- Osallisuus on yhteenkuulumista: kuulua yhdessä muiden kanssa ja rakentaa siten yhteisiä merkityksiä ja yhteisiä tavoitteita. Jos ei tule kuulluksi, ei voi syntyä yhteenkuuluvuutta.

Kuulumisen vaikeus

”Graffitilla voi ilmaista itseään ja tuoda sen oman viestinsä kuuluville. Sä voit räpätä tai sä voit piirtää, mutta et välttämättä saa koskaan sitä viestiäsi näkyville. Toki voi kertoa vaikka psykologille tunteistaan, mutta sekään ei sovi kaikille. Mutta graffitilla saa itsensä näkyville. Kaikkihan me halutaan tulla nähdyksi, että hei mäkin olen täällä.”

Ville Nordström

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelija

Syrjäyttävä ja eriarvoistava kieli

- Ymmärtämisen vaikeus: Kun ei ymmärrä, elämä ei ole hallittavissa eikä siihen voi vaikuttaa
- Sanoittamisen vaikeus: Kun kokemukselle ei ole sanoja, ei voi ajaa omaa asiaansa
- Kuulumisen vaikeus: Kun kielen takia suljetaan ulos keskusteluista, ei päästä yhteiselle harmaalle alueelle, jossa yhteiset merkitykset syntyvät

→ **Kieli voi olla köyhyydelle altistava sosiaalinen tekijä**

Millä tavoin osallisuutta voidaan edistää?

Julkaisut ovat luettavissa www.julkari.fi

Osallisuuden edistämisen mallit

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Anna-Maria Isola
Tutkimuspäällikkö
Anna-maria.isola@thl.fi

SOSIAALISEN OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN KOORDINAATIOHANKE – SOKRA | [THL.FI/SOKRA](https://thl.fi/sokra)

